

رابطه هوش معنوی و سبک‌های عشق‌ورزی با شادکامی زوجین با نقش واسطه‌ای کیفیت زناشویی

مریم ایزدی خواه

دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد، رشته روانشناسی، ایران، ملایر

چکیده

پژوهش حاضر به منظور بررسی رابطه هوش معنوی و سبک‌های عشق‌ورزی با شادکامی زوجین با نقش واسطه‌ای کیفیت زناشویی انجام گرفت. روش پژوهش با توجه به هدف از نوع کاربردی است. روش مورد استفاده در اجرای این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش را زوجین شهرستان ملایر تشکیل دادند که در سال ۱۳۹۶-۱۴۰۰ ازدواج کرده‌اند. جهت انتخاب نمونه به روش طبقه‌ای از هر محله زوجها شناسایی و به روش تصادفی ساده ۳۸۴ نفر انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات آزمون شادکامی زناشویی آرزین، ناستر و جونز (۱۹۷۳)، پرسشنامه کیفیت زناشویی باسبی، کران، لارسن و کریستنسن (۱۹۹۵) و پرسشنامه هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸) و پرسشنامه سبک‌های عشق‌ورزی استرنبرگ (۱۹۸۶) استفاده شده است. نتایج نشان داد هوش معنوی و سبک‌های عشق‌ورزی با شادکامی زوجین با نقش واسطه‌ای کیفیت زناشویی رابطه وجود دارد.

واژگان کلیدی: هوش معنوی، سبک‌های عشق‌ورزی، شادکامی، کیفیت زناشویی

مقدمه

تجربه شادکامی^۱ از مقایسه خواسته‌های فرد تا دسترسی واقعی به آن‌ها بیان می‌شود در واقع رضایت از زندگی بازتاب و رضایت از زندگی هدف برتر از زندگی افراد بشر به‌شمار می‌رود. لذا افراد در تمام طول زندگی خود در تلاش برای دستیابی به آن هستند. رضایت از زندگی یکی از قدیمی‌ترین و پایدارترین مسایل مورد بررسی در مطالعات دوران بزرگسالی است که عموماً به عنوان بررسی کلی از شرایط موجود فاصله میان ایده‌آل‌های شخص و وضعیت فعلی او می‌باشد و شکاف میان ایده‌آل‌های شخص و وضعیت فعلی فرد بیشتر گردد بالطبع رضایت مندی وی کاهش خواهد یافت (میرفرهادی و همکاران، ۱۳۹۰).

لوکاس^۲ و همکاران (۱۹۹۶) در تحقیقی نشان دادند که ارزیابی هرفرد از زندگی خود، عامل تعیین کننده عواطف مثبت مانند شادی و منفی مانند افسردگی است که وی تجربه میکند (به نقل از شیخ الاسلامی، ۱۳۹۰) هم چنین رئیسی و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهشی نشان دادند این نتیجه دست یافته که شادکامی در دو جنس مرد و زن تفاوتی وجود ندارد. البته گروهی نیز بیان میدارند زنان بیشتر از مردان شادند و به نظر میرسد رابطه بین هوش اخلاقی، رضایت از زندگی و شادکامی در دانشجویان دختر و پسر الگوی متفاوتی داشته باشد (رئیسی و همکاران، ۲۰۱۳).

یکی از عواملی که ممکن است با شادکامی زوجها در ارتباط باشد هوش معنوی آنها است. مفهوم هوش معنوی در ادبیات آکادمیک روانشناسی برای اولین بار در سال ۱۹۶۶ توسط استیون وبر^۳ در سال ۱۹۹۹ توسط امومیز مطرح شده است. به موازات این جریان گاردنر^۴ ۱۹۹۹ مفهوم هوش معنوی در ابعاد مختلف مورد نظر و بررسی قرار دادند و پذیرش این مفهوم ترکیبی معنویت و هوش را به چالش کشید. هوش معنوی موضوع جالب و جدیدی است که مطالب نظری - یافته‌های پژوهشی و تجربی در مورد آن بسیار اندک است. اما باید بدانیم هوش معنوی هوشی است که از طریق آن مسائل مربوط به معنا و ارزش‌ها را حل می‌کنیم (غباری بناب و همکاران، ۱۳۸۹). ظرفیت این هوش در افراد مختلف متفاوت است. و در اثر برخورد با محیط‌های غنی که سوالات معنوی را بر می‌انگیزد به تدریج تحول یافته و شکی می‌گیرد. تعریف آمرام^۵ (۲۰۰۷) هوش معنوی، توانایی به کارگیری و بروز منابع، ارزش‌ها و کیفیت‌های معنوی است؛ به گونه‌ای که بتواند کارکرد روزانه و آسایش (سلامت جسمی و روحی) را ارتقاء دهد. زوهر و مارشال^۶ (۲۰۰۰) هوش معنوی، هوشی است که از طریق آن مسائل مربوط به معنا و ارزش‌ها را حل می‌کنیم، هوشی که فعالیت‌ها و زندگی ما را در زمینه‌ی وسیع‌تر، غنی‌تر و معنا دار قرار میدهد، هوشی که به ما کمک میکند بفهمیم کدام اقدامات یا کدام مسیر معنا دار تر از دیگری است کینگ^۷ (۲۰۰۸) هوش معنوی را به عنوان مجموعه ظرفیت‌های روانی که با آگاهی، انسجام، کاربرد سازوار جنبه‌های متعالی و معنوی و غیر مادی وجود فرد سر و کار دارد، تعریف می‌کند که به پیامدهایی همچون بازتاب عمیق وجودی، افزایش معنا، باز شناسی خود متعالی و تسلط ویژگی‌های معنوی می‌انجامد (قربان زاده، ۱۳۹۳).

یکی از مهمترین عوامل تعیین کننده شادکامی زوجین، عشق است. عشق بین زوجین و کیفیت آن در پژوهش‌های بسیاری مورد مطالعه قرار گرفته است و صاحب‌نظران متعددی به آن پرداخته‌اند. پس یکی از عوامل مهم رضایت مندی زناشویی عشق بین زوجین است یعنی همان روابط جذابی که در میان زن و مرد ایجاد و در نهایت در زندگی مشترک همسران تداوم می‌یابد که آن را می‌توان در مراحل زیر خلاصه نمود: (۱) توجه (۲) علاقه (۳) دوست داشتن (۴) عشق. به عبارتی ساده‌تر عشق همان دوست داشتن است. منتهی دوست داشتنی که افزایش و شدت یافته، به نحوی که از نظر کمی و کیفی دارای ویژگی‌های خاص شده است که با مراحل گذشته آن متفاوت بوده و در عین حال از جذابیت و کیفیت ویژه‌ی دیگر برخوردار است (حفاظی طرقله، فیروزآبادی، علی و حق شناسی، ۱۳۹۵).

¹ - Happiness

² - Lucas

³ - Steven Weber

⁴ - Gardner

⁵ - AMRAAM

⁶ - Zohar and Marshall

⁷ - King

بغیر از عوامل مطرح شده کیفیت زندگی زناشویی نیز ممکن است به صورت غیر مستقیم بر شادکامی زوجین تاثیر بگذارد، فینچام و بیچ^۱ (۲۰۰۷) کیفیت زناشویی را لزوماً مخالف اختلاف زناشویی ندانسته، آن را مفهومی متشکل از ابعاد مثبت (شامل شادکامی و تعاملات زناشویی مثبت) و ابعاد منفی (شامل تعارضات، نگرش -های منفی) میدانند که با هم در روابط بین زوجین وجود دارد؛ لذا کیفیت زناشویی، مفهومی چند بعدی و شامل ابعاد گوناگون ارتباط زوجین چون سازگاری، رضایت، شادمانی، انسجام و تعهد است و از عوامل ازدواج موفق به شمار میرود (موسوی، ۱۳۹۵). با توجه به انجام نگرفتن این پژوهش مخصوصاً در جامعه هدف چالشهایی همچون طلاق در شهرستان ملایر رایج است و نتایج پژوهش های قبل نیز در مورد ارتباط بعضی از متغیرهای این پژوهش ضد و نقیض است و دغدغه محقق از این پژوهش پاسخ به این سوال است که آیا بین هوش معنوی و سبک‌های عشق‌ورزی با شادکامی زوجین با نقش واسطه‌ای کیفیت زناشویی رابطه وجود دارد؟

روش پژوهش

روش پژوهش با توجه به هدف از نوع کاربردی است. روش مورد استفاده در اجرای این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی می‌باشد.

- جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

جامعه آماری پژوهش را زوجین شهرستان ملایر تشکیل می‌دهند که در سال ۱۳۹۶-۱۴۰۰ ازدواج کرده‌اند. جهت انتخاب نمونه به روش طبقه‌ای از هر محله زوج‌ها شناسایی و به روش تصادفی ساده ۳۸۴ نفر انتخاب شدند.

- ابزار گردآوری اطلاعات

- آزمون شادکامی زناشویی

این مقیاس توسط آرزین، ناستر و جونز (۱۹۷۳)، به منظور اندازه‌گیری سطح شادمانی زناشویی تهیه شده است. این ابزار ده سوالی ابتدا برای آزمون اثرات مشاهده‌ای تقابل طراحی شد که یک رویکرد رفتاری در مشاوره زناشویی است. این مقیاس میزان کلی شادمانی زناشویی را در نه محیط متفاوت از روابط زن و شوهر با استفاده از شاخصهای تک‌ماده‌ای کلی می‌سنجد. از هر پرسش می‌توان به عنوان یک شاخص مستقل برای شادمانی زناشویی در زمینه‌های خاصی از تعامل زناشویی استفاده کرد. برای بدست آوردن شاخص کلی شادمانی زناشویی می‌توان نمرات کل سوالات را جمع کرد. در مقابل هر گزاره یک طیف از ۱ تا ۱۰ قرار دارد که پاسخ‌دهنده با توجه به گزاره، میزان شادمانی خود را در آن حیطه درجه‌بندی می‌کند (ثنایی، ۱۳۷۹). نتایج پژوهشهای سازندگان این مقیاس نشان داده که این ابزار برای اندازه‌گیری تغییر، حساس است و ارتباط معنی‌داری با مقیاس سازگاری زوجی لاک-والاس نشان داده است (هارینگ، هویت و فلت، ۲۰۰۳). همچنین در پژوهش مک‌کریدی، اپستین و کاهلر (۲۰۰۴) میزان همبستگی آن با مقیاس کیفیت روابط زناشویی اسپنیر ۰/۷۱ بدست آمده است. میزان پایایی این پرسشنامه به شیوه‌ی همسانی درونی (آلفای کرونباخ) در پژوهش هارینگ، هویت و فلت (۲۰۰۳) ۰/۹۰، در پژوهش مک‌کریدی، اپستین و کاهلر (۲۰۰۴) ۰/۹۱ و در پژوهش مک‌کریدی، اپستین و هیرسچ (۱۹۹۹) ۰/۹۴ بدست آمده است. در این پژوهش روایی و پایایی این پرسشنامه توسط پژوهشگر مورد بررسی قرار گرفت. برای بررسی روایی، از تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد.

- پرسشنامه کیفیت زناشویی

مقیاس کیفیت زناشویی باسبی و همکاران - (RDAS) فرم تجدیدنظر شده توسط باسبی، کران، لارسن و کریستنسن در سال ۱۹۹۵ ساخته شده است که به منظور سنجش میزان کیفیت روابط زناشویی بکار می‌رود. این پرسشنامه از ۱۴ گویه و ۳ خرده مقیاس توافق (۶ سوال)، رضایت (۵ سوال) و انسجام (۳ سوال) تشکیل شده است که در مجموع نمره کیفیت زناشویی را

¹ - - Fincham & Beach

نشان می دهند و نمرات بالا نشان دهنده کیفیت زناشویی بالاتر است. فرم اصلی این مقیاس ۳۲ سوال دارد که توسط اسپینر و براساس نظریه لیوایز و اسپینر در مورد کیفیت زناشویی ساخته شده است (به نقل از هولیست، کودی و میلر، ۲۰۰۵).

مولفه های پرسشنامه:

ردیف خرده مقیاس سوالات تعداد سوال

۱- توافق ۱ تا ۶۶

۲- رضایت ۷ تا ۱۱

۱- انسجام ۱۲ تا ۳۱۴

نمره گذاری پرسشنامه:

نمره گذاری پرسشنامه بصورت طیف لیکرت ۶ نقطه ای (همیشه اختلاف داریم = ۰ و توافق دائم داریم = ۵) می باشد. همچنین با استفاده از تحلیل تمایزات، نقطه برش برای این ابزار ۲/۸۴ محاسبه شد به این معنا که اگر فردی نمره کیفیت زناشویی او بالاتر از ۲/۸۴ باشد، دارای کیفیت زناشویی خوب است و اگر زیر این نمره دریافت کند، دارای کیفیت زناشویی ضعیف می باشد. همچنین حساسیت پرسشنامه ۷۴/۱۲ درصد و ویژگی آن ۷۸/۴۷ درصد برآورد شد.

تحلیل (تفسیر) بر اساس میزان نمره پرسشنامه

بر اساس این روش از تحلیل شما نمره های به دست آمده را جمع کرده و سپس بر اساس جدول زیر قضاوت کنید. توجه داشته باشید میزان امتیاز های زیر برای یک پرسشنامه است در صورتی که به طور مثال شما ۱۰ پرسشنامه داشته باشید باید امتیاز های زیر را ضربدر ۱۰ کنید

مثال: حد پایین نمرات پرسشنامه به طریق زیر بدست آمده است

تعداد سوالات پرسشنامه * ۱ = حد پایین نمره

حد پایین نمره حد متوسط نمرات حد بالای نمرات

0 - 35 - 70

روایی و پایایی:

پایایی پرسشنامه به شیوه آلفای کرونباخ در مطالعه هولیست، کودی و میلر (۲۰۰۵) برای سه خرده مقیاس توافق، رضایت، انسجام به ترتیب از ۰/۷۹، ۰/۸۰ و ۰/۹۰ گزارش شده است.

در پژوهش یوسفی (۱۳۹۰)، ضرایب آلفای کرونباخ و تنصیف پرسشنامه کیفیت زناشویی در کل نمونه برای ۱۴ ماده و عامل های چهارگانه استخراج شده، به تفکیک جنس رضایت بخش و بالا بوده (بالای ۷۰) که حاکی از همگونی و همسانی ماده های پرسشنامه هستند.

ضرایب همسانی درونی (آلفای کرونباخ و تنصیف) پرسشنامه کیفیت زناشویی

همبستگی خرده مقیاس ها با هم بین ۰/۴۹ تا ۰/۷۱ است. این همبستگی ها از نظر آماری معنادار هستند. روایی پرسشنامه ی کیفیت زناشویی در ارتباط با مفاهیم مبتنی بر سازه های از قبیل رضایت زناشویی، همبستگی زوجین و توافق زوجین آزمون شد.

معرفی پرسشنامه هوش معنوی کینگ (SISRI)

پرسشنامه هوش معنوی کینگ (SISRI) در سال ۲۰۰۸ توسط کینگ طراحی و ساخته شد. این پرسشنامه دارای ۲۴ گویه است و چهار زیر مقیاس دارد: تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هشیاری. هر چه فرد نمره بالاتری در این پرسشنامه بگیرد دارای هوش معنوی بیشتری است. روایی و پایایی: تست هوش معنوی در پژوهش رقیبا و همکاران (۱۳۸۹) پایایی این مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ برآورد شد. روایی صوری و محتوایی مقیاس توسط متخصصان روان شناسی مورد تأیید قرار گرفت.

- پرسشنامه سبک‌های عشق‌ورزی

پرسشنامه عشق استرنبرگ توسط رابرت جی استرنبرگ (۱۹۸۶) تدوین شده است. این پرسشنامه دارای ۴۵ ماده و ۳ مولفه صمیمیت، لذت و تعهد را می‌سنجد. هر یک از این مؤلفه‌ها دارای ۱۵ ماده، که پاسخ به ماده‌ها به روش لیکرت و به صورت ۹ گزینه‌ای (اصلاً به طور کامل) که به ترتیب ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ نمره‌گذاری می‌شود. که ۱۵ جمله اول صمیمیت و ۱۵ جمله بعدی هوس و ۱۵ جمله آخری تعهد را منعکس می‌کند. روایی سازه‌ای سه گانه‌ی عشق را در دو مطالعه‌ی جداگانه و با استفاده از روش‌های اعتبار درونی و بیرونی مطلوب به دست آورده است. در این پژوهش نیز پس از ترجمه و آماده‌سازی مقیاس، به منظور بررسی روایی مقیاس یاد شده از روش‌های محتوایی (با اخذ نظر از متخصصین روانشناسی) و ضریب همبستگی خرده‌آزمون‌ها با نمره‌ی کل استفاده شد. بدین ترتیب ضرایب همبستگی برای مؤلفه‌های صمیمیت، تعهد و شهوت به ترتیب ۰/۶۶، ۰/۹۲، ۰/۷۷ به دست آمد که کلیه‌ی ضرایب در سطح یک صدم معنادار بودند. پایانی آزمون با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای کل آزمون ۰/۹۲ به دست آمد. نتایج حاصل از روایی و پایانی مقیاس در پژوهش حاضر، قابل قیاس با نتایج مطالعه استرنبرگ (۱۹۹۷) بر روی فرم اصلی مقیاس می‌باشد.

نتایج**جدول (۱) آمارهای توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق**

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	واریانس	مد	میان	تعداد
هوش معنوی	۷۵/۷۳	۷/۲۳	۵۲/۳۹	۷۳	۷۶	۳۸۴
شادکامی	۳۹/۳۲	۴/۵۶	۲۰/۸۵	۳۶	۳۹	۳۸۴
زناشویی						
کیفیت زناشویی	۴۴/۳۲	۶/۳۶	۴۰/۴۵	۴۲	۴۳	۳۸۴
عشق‌ورزی	۱۵۲/۱۷	۲۱/۰۵	۴۴۳/۳۹	۱۵۹	۱۴۹	۳۸۴
صمیمیت	۵۳/۳۴	۶/۶۷	۴۴/۵۱	۴۹	۵۳	۳۸۴
هوس	۴۸/۹۹	۸/۶۳	۷۴/۵۸	۵۱	۴۸	۳۸۴
تعهد	۴۹/۸۳	۹/۶۵	۹۳/۱۸	۵۲	۴۹	۳۸۴

جدول (۱) مربوط به اطلاعات توصیفی متغیرهای تحقیق می‌باشد که نشان دهنده، میانگین، واریانس، انحراف معیار و... می‌باشد.

تحلیل استنباطی**تحلیل استنباطی نرمال بودن متغیرها****جدول (۲) آزمون کولموگروف_اسمیرنوف**

متغیرها	آماره Z	سطح معناداری	نتیجه
هوش معنوی	۰/۰۶۱	۰/۰۰۲	غیرنرمال
شادکامی زناشویی	۰/۰۴۳	۰/۹۰	نرمال
کیفیت زناشویی	۰/۱۱۱	۰/۰۰۰	غیرنرمال

عشق‌ورزی	۰/۰۹۵	۰/۰۰۰	غیرنرمال
صمیمیت	۰/۰۸۱	۰/۰۰۰	غیرنرمال
هوس	۰/۱۱۶	۰/۰۰۰	غیرنرمال
تعهد	۰/۰۹۳	۰/۰۰۰	غیرنرمال

فرضیه صفر: متغیر نرمال است: H_0

فرضیه یک: متغیر نرمال نیست: H_1

نتیجه گیری در مورد آزمون گولموگروف- اسمیرنوف با استفاده از سطح معنی داری آزمون می‌باشد. چنانچه سطح معنی داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ باشد فرضیه صفر رد می‌شود و چنانچه سطح معنی داری آزمون بزرگتر از ۰/۰۵ باشد فرضیه صفر تأیید می‌شود. همانطور که در نگاره ۴-۴ نشان داده شده است سطح معناداری این آزمون برای متغیر شادکامی زناشویی $P > /05$ بدست آمده است پس می‌توان داده‌ها را با اطمینان بالایی نرمال فرض کرد. اما در مورد متغیرهای دیگر $P < /0.05$ به دست آمده و نمی‌توان توزیع داده‌ها را نرمال فرض کرد.

با توجه به نرمال بودن متغیر وابسته یعنی شادکامی زناشویی که از پیش فرضهای آزمون رگرسیون می‌باشند می‌توان در این فرضیه از آزمون رگرسیون استفاده کرد. جهت آزمون فرضیه‌ها متغیرهایی که نرمال می‌باشند از آزمون پارامتریک و متغیرهایی که غیرنرمال می‌باشند از آزمونهای ناپارامتریک باید استفاده کرد.

تحلیل فرضیه‌ها

۱- بین هوش معنوی با شادکامی زوجین رابطه وجود دارد.

برای بررسی فرضیه فوق از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شده است که نتایج آن به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول (۳) آزمون ضریب همبستگی بین هوش معنوی با شادکامی

آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن		
شادکامی	هوش معنوی	
۰/۲۳۵	۱	ضریب همبستگی
۰/۰۰۰		سطح معناداری
۳۸۴	۳۸۴	تعداد

فرضیه صفر: بین هوش معنوی با شادکامی زوجین رابطه وجود ندارد: H_0

فرضیه یک: بین هوش معنوی با شادکامی زوجین رابطه وجود دارد: H_1

با توجه به آزمون گرفته شده ضریب همبستگی ۰/۲۳۵ بدست آمد که با توجه به سطح معناداری $P = ۰/۰۰$ و با توجه به اینکه مقدار بدست آمده از ضریب خطا یعنی ۰/۰۱ کمتر می‌باشد ($P < /0.01$) فرضیه H_1 مورد تأیید قرار می‌گیرد و فرض H_0 رد می‌شود. یعنی بین متغیرهای هوش معنوی با شادکامی زوجین رابطه معناداری وجود دارد.

۲- بین سبک‌های عشق‌ورزی با شادکامی زوجین رابطه وجود دارد

برای بررسی فرضیه فوق از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شده است که نتایج آن به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول (۴) آزمون ضریب همبستگی بین سبک‌های عشق‌ورزی با شادکامی زوجین

آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن		
شادکامی	ضریب همبستگی	سطح معناداری
عشق‌ورزی	۰/۳۲۳	۰/۰۰۰
صمیمیت	۰/۳۶۶	۰/۰۰۰
هوس	۰/۲۵۸	۰/۰۰۰
تعهد	۰/۲۴۳	۰/۰۰۰

فرضیه صفر: بین سبک‌های عشق‌ورزی با شادکامی زوجین زوجین رابطه وجود ندارد: H_0

فرضیه یک: بین سبک‌های عشق‌ورزی با شادکامی زوجین رابطه وجود دارد: H_1

با توجه به آزمون گرفته شده و ضرایب همبستگی بدست آمده و با توجه به سطح معناداری $P=0/00$ و با توجه به اینکه مقدار بدست آمده از ضریب خطا یعنی $0/01$ کمتر می‌باشد ($P<0/01$) فرضیه H_1 مورد تأیید قرار می‌گیرد و فرض H_0 رد می‌شود. یعنی بین متغیرهای سبک‌های عشق‌ورزی با شادکامی زوجین رابطه معناداری وجود دارد.

۳- بین کیفیت زناشویی با شادکامی زوجین رابطه وجود دارد.

برای بررسی فرضیه فوق از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شده است که نتایج آن به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول (۵) آزمون ضریب همبستگی بین کیفیت زناشویی با شادکامی زوجین

آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن		
شادکامی	کیفیت زناشویی	ضریب همبستگی
۰/۱۳۵	۱	۰/۱۳۵
۰/۰۰۸		سطح معناداری
۳۸۴	۳۸۴	تعداد

فرضیه صفر: بین کیفیت زناشویی با شادکامی زوجین رابطه وجود ندارد: H_0

فرضیه یک: بین کیفیت زناشویی با شادکامی زوجین رابطه وجود دارد: H_1

با توجه به آزمون گرفته شده ضریب همبستگی $0/135$ بدست آمد که با توجه به سطح معناداری $P=0/00$ و با توجه به اینکه مقدار بدست آمده از ضریب خطا یعنی $0/01$ کمتر می‌باشد ($P<0/01$) فرضیه H_1 مورد تأیید قرار می‌گیرد و فرض H_0 رد می‌شود. یعنی بین متغیرهای کیفیت زناشویی با شادکامی زوجین رابطه معناداری وجود دارد.

۴- کیفیت زناشویی در رابطه بین هوس معنوی و سبک‌های عشق‌ورزی با شادکامی زوجین نقش واسطه ای دارد.

بر اساس روش سوبل در این فرضیه در روش اول متغیر واسطه ای را وارد معادله رگرسیون نمی کنیم که نتایج به شرح جدول زیر است:

جدول (۶) آزمون رگرسیون تاثیر هوش معنوی و سبک های عشق ورزی بر شادکامی زوجین

متغیر وابسته شادکامی زوجین	مقدار R	مقدار R2	مقدار F	ضریب بتای غیر استاندارد	ضریب بتای استاندارد شده	مقدار دوربین واتسون	سطح معناداری
هوش معنوی	۰/۳۷۰	۰/۱۳۷	۳۰/۱۴	۰/۰۵۴	۰/۰۸۵	۲/۱۷	۰/۱۱۴
سبک های عشق ورزی				۰/۰۷۰	۰/۳۲۲		۰/۰۰۰

در این مرحله با توجه به ضریب همبستگی $R = ۰/۳۷۰$ و ضریب تبیین $R^2 = ۰/۱۳۷$ و ضریب بتای $۰/۳۲۲$ و سطح معناداری مشخص می شود که سبک های عشق ورزی بر شادکامی زوجین تاثیر مثبت دارند و می توانند ۱۳ درصد از شادکامی زوجین را تبیین کنند، در مرحله بعد کیفیت زناشویی به عنوان متغیر واسطه ای وارد معادله رگرسیون شده است و نتایج بدین شرح است:

جدول (۷) آزمون رگرسیون تاثیر هوش معنوی و سبک های عشق ورزی بر شادکامی زوجین با نقش واسطه ای کیفیت زناشویی

متغیر وابسته شادکامی زوجین	مقدار R	مقدار R2	مقدار F	ضریب بتای غیر استاندارد	ضریب بتای استاندارد شده	مقدار دوربین واتسون	سطح معناداری
هوش معنوی	۰/۴۰۶	۰/۱۶۵	۲۴/۹۶	۰/۰۸۳	۰/۱۳۱	۲/۱۷	۰/۰۱۷
سبک های عشق ورزی				۰/۰۶۳	۰/۲۹۰		۰/۰۰۰
کیفیت زناشویی				۰/۱۲۴	۰/۱۷۳		۰/۰۰۰

همانطور که جدول بالا نشان می دهد ضریب همبستگی $۰/۴۰۶$ نسبت به مرحله قبل ($۰/۳۷۰$) افزایش پیدا کرده است و ضریب تبیین نیز نسبت به مرحله قبل از ۱۳ درصد به ۱۶ درصد افزایش داشته است و سطح معناداری برا کلیه متغیرها از ضریب خطای $۰/۰۵$ کمتر به دست آمده است. بنابراین مشخص می شود کیفیت زناشویی در رابطه بین هوش معنوی و سبک های عشق ورزی با شادکامی زوجین نقش واسطه ای دارد.

نتیجه گیری

۱- بین هوش معنوی با شادکامی زوجین رابطه وجود دارد.

در این فرضیه با توجه به آزمون گرفته شده ضریب همبستگی $۰/۲۳۵$ بدست آمد که با توجه به سطح معناداری $P = ۰/۰۰$ و با توجه به اینکه مقدار بدست آمده از ضریب خطا یعنی $۰/۰۱$ کمتر می باشد ($P < ۰/۰۱$) فرضیه H_1 مورد تأیید قرار گرفت و مشخص شد که بین متغیرهای هوش معنوی با شادکامی زوجین رابطه معناداری وجود دارد. نتیجه این فرضیه با نتایج پژوهش های محمد رضایی و کرمانی (۱۳۹۶)، حیدری، کوروش نیا و حسینی (۱۳۹۴)، ضمیری نژاد، پیلتن، حق شناس، تبرایی و اکبری (۱۳۹۲)، استارکس و هوگی (۲۰۱۹)، نفت وبردلی (۲۰۱۷) همسو است.

ایجاد انگیزه در کارکنان به ویژه معنویت و سلامت و فعالیت هایی انجام دهد، این امر باعث افزایش تلاش و رکود و خمودگی، ابتکار، خلاقیت، کاهش تنش ها و سطح رضایتمندی، بهبود کیفیت خدمات، جلوگیری از فشارهای روانی و فرسودگی شغلی می گردد. به نظر می رسد افزایش امیدواری در بین پرسنل با تامین مالی پرسنل به تقویت معنویت، توکل به خدا و برخورد سلامت روانی آن ها، تصمیم گیری بهتر و مناسب تر به معلمان کمک کند. همچنین عدم رعایت عدالت، فراهم نبودن فرصت های شکوفایی وجود تبعیض های غیرمنطق، رضایت برای افراد و سلامت روان را به خطر شغلی معلمان را کاهش و در یک فراتحلیل درباره ارتباط سلامت و می اندازد (سلیمی، ۱۳۸۶).

افراد به هوش معنوی بالا هرگز دیگران را برای هر چیزی سرزنش نمی کنند و همیشه مسئولیت اعمالشان را می پذیرند، چیزی را برای از دست دادن ندارند، درک کرده اند که نمی توانند مالک هر چیزی باشند و برای این که حس خوبی در مورد خودشان داشته باشند نیازی به تأیید دیگران ندارند (سهرابی، ۱۳۸۵). با توجه به خصوصیات که برای افراد با هوش معنوی بالا ذکر شد و نتایجی که از این فرضیه به دست آوردیم می توان چنین نتیجه گرفت که زوجها با هوش معنوی بالا شادکامی زناشویی بالاتری دارند.

۲- بین سبک های عشق ورزی با شادکامی زوجین رابطه وجود دارد

در این فرضیه با توجه به آزمون گرفته شده و ضرایب همبستگی بدست آمده و با توجه به سطح معنا داری $P=0/00$ و با توجه به اینکه مقدار بدست آمده از ضریب خطا یعنی $0/01$ کمتر می باشد ($P<0/01$) فرضیه H_1 مورد تأیید قرار گرفت و مشخص شد بین متغیرهای سبک های عشق ورزی با شادکامی زوجین رابطه معناداری وجود دارد. نتایج این فرضیه با نتایج پژوهش های صلائی، اصغری ابراهیم آباد، رسول زاده طباطبایی، عباسزاده روگوشوئی (۱۳۹۹)، آرین فر و رسولی (۱۳۹۸)، محمد رضایی و کرمانی (۱۳۹۶)، هدایتی دانا و صابری (۱۳۹۳)، دغاغله، عسگری و حیدری (۱۳۹۱)، امان الهی، اصلانی، تشکر، غوابش و نکوئی (۱۳۹۱)، باب الحوائجی، رستمی نسب، تاج الدینی و هاشمی نسب (۱۳۹۰)، نادری و حیدری (۱۳۸۸)، اینگلز (۲۰۰۷)، کرافورد، فینگ، فیشر و دانا (۲۰۰۳)، کرافورد، فینگ، فیشر و دینا (۲۰۰۳) همسو است. ازدواج، نوعی پیوند اجتماعی صمیمانه و عمیق میان زن و شوهر است که با انگیزه های متفاوتی مانند تامین آرامش و آسایش، تامین نیازهای جنسی، بقای نسل، تکمیل و تکامل فردی و اجتماعی، سلامت و امنیت فردی و اجتماعی و تامین نیازهای روانی- اجتماعی صورت می گیرد و می تواند سلامت جسمانی، روانی و شادمانی را برای زوجین به ارمغان آورد که در این صورت زوجین احساسی مطلوبی از ازدواج خود خواهند داشت. رضایت زناشویی همراه عشق با یک احساس شدید عاطفی که معمولاً نسبت به جنس مخالف صورت می گیرد و منجر به رضایت میان زوجین می گردد و به پابرجایی و استحکام بیشتر بنیاد خانواده کمک می کند (جعفر زاده فدکی، ۱۳۹۴). با توجه به نتایج فرضیه چنین می توان جمع بندی کرد که رضایت زناشویی نیاز به احساس عاطفی دارد که به وسیله عشق این امر محقق می شود.

۳- بین کیفیت زناشویی با شادکامی زوجین رابطه وجود دارد.

در این فرضیه با توجه به آزمون گرفته شده ضریب همبستگی $0/135$ بدست آمد که با توجه به سطح معنا داری $P=0/00$ و با توجه به اینکه مقدار بدست آمده از ضریب خطا یعنی $0/01$ کمتر می باشد ($P<0/01$) فرضیه H_1 مورد تأیید قرار گرفت و مشخص شد بین متغیرهای کیفیت زناشویی با شادکامی زوجین رابطه معناداری وجود دارد. نتایج این فرضیه با نتایج پژوهش های کرمی، احمدی و قبادی (۱۴۰۰)، جهان، محمدی و قدمی (۱۴۰۰)، سعیدی، محمدزاده ابراهیمی و سلیمانان (۱۳۹۹) همسو است.

خانواده اولین و مهم ترین نهاد اجتماعی در تاریخ بشری است و ازدواج حساس ترین تعهد عاطفی است که انسان برای برخورداری از آرامش روانی و روابط صمیمی آن را می پذیرد. کیفیت زندگی مناسب و داشتن روابط زناشویی موفق نه تنها تاثیر بسزایی بر خوشبختی و سعادت فرد و خانواده دارد بلکه فواید بی شماری هم برای جامعه دارد. در واقع حیات و سلامت و سعادت خانواده بر مهم ترین بخش آن یعنی کیفیت زندگی بستگی داشته و استحکام و پویایی جامعه به ثبات و تعادل خانواده بستگی دارد (محرابی و عظیمی، ۱۳۹۵).

با توجه به مباحث مطرح شده و نتیجه این فرضیه می توان جمع بندی کرد که اگر کیفیت روابط زناشویی بالاتر باشد یعنی صمیمیت، عشق و روابط عاطفی بین دو زوج بیشتر باشد شادکامی زناشویی آنها نیز بالاتر می رود.

۴- کیفیت زناشویی در رابطه بین هوش معنوی و سبک‌های عشق‌ورزی با شادکامی زوجین نقش واسطه ای دارد.
در این فرضیه با وارد کردن متغیر کیفیت زناشویی به عنوان متغیر واسطه ای ضریب همبستگی $0/406$ نسبت به مرحله قبل ($0/370$) افزایش پیدا کرده است و ضریب تبیین نیز نسبت به مرحله قبل از 13 درصد به 16 درصد افزایش داشت و سطح معناداری برا کلیه متغیرها از ضریب خطای $0/05$ کمتر به دست آمد. بنابراین مشخص شد کیفیت زناشویی در رابطه بین هوش معنوی و سبک‌های عشق‌ورزی با شادکامی زوجین نقش واسطه ای دارد. نتایج این فرضیه با نتایج پژوهش های کرمی، احمدی و قبادی (۱۴۰۰)، جهان، محمدی و قدمی (۱۴۰۰)، سعیدی، محمدزاده ابراهیمی و سلیمانیان (۱۳۹۹) همسو است. شادکامی زناشویی وضعیتی است که در آن زن و شوهر از ازدواج با یکدیگر و با هم بودن احساس شادمانی و رضایت دارند. این احساس زمانی پدید می آید که زن و شوهر بتوانند به میزان قابل توجهی نیازها و انتظارات همسرشان را در رابطه زناشویی برآورده کنند. بنابراین می توان نتیجه گرفت هوش معنوی و عشق‌ورزی فرد می تواند باعث افزایش کیفیت روابط زناشویی شود و این کیفیت بالای روابط زناشویی باعث افزایش شادکامی زناشویی شود.

منابع

۱. ایرانی، محمود، صبحی قراملکی، ناصر، مهرافزون، داریوش (۱۳۹۲). اثربخشی آموزش مولفه های خودکارآمدی بر افزایش خلاقیت دانش آموزان، نشریه: ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی: زمستان ۱۳۹۲، دوره ۳، شماره ۳
۲. جوانمیری، لیلا (۱۳۹۱). نقش مطلوبیت اجتماعی، سلامت روانی و خودکارآمدی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر، مجله ی روان شناسی مدرسه، دوره ۱، شماره ۲
۳. حاجی آبادی، مهدی، نیوشا، بهشته (۱۳۹۵). رابطه ی مولفه های درون مدرسه ای و خودکارآمدی اجتماعی با اضطراب تحصیلی دانش آموزان سال سوم دبیرستان، نشریه: روانشناسی مدرسه: پاییز ۱۳۹۵، دوره ۵، شماره ۳ (پیاپی ۱۹)
۴. خدایاری فرد، محمد، عابدینی، یاسمین (۱۳۹۱). "مشکلات سلامتی نوجوانان و جوانان"، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول.
۵. رضا تقوی، محمد و بابانظری، لاله (۱۳۸۵). بررسی میزان مطلوبیت در دانشجویان دختر و پسر رشته های
۶. سرمدی سلطان، وحید (۱۳۹۲). اثربخشی آموزش مهارت های زندگی بر بیان گری و مطلوبیت اجتماعی دانشجویان، نشریه: روانشناسی تحولی (روانشناسان ایرانی): پاییز ۱۳۹۲، دوره ۱۰، شماره ۳۷؛
۷. شریفی، حسن پاشا، محمودی، غلامرضا، حافظ الکتب، لیلی (۱۳۹۳). نشریه: تحقیقات روانشناختی: زمستان ۱۳۹۳، دوره ۶، شماره ۲۴
۸. شیخ الاسلامی راضیه (۱۳۹۰). پیش بینی مولفه های شادکامی زنان متأهل از طریق عزت نفس و روابط زناشویی، نشریه: زن در فرهنگ و هنر (پژوهش زنان): پاییز ۱۳۹۰، دوره ۳، شماره ۱
۹. عقیلی، رضا، مهرورز، محبوبه، صادقی گندمانی، کامران (۱۳۹۶). بررسی رابطه کمال گرایی، جایگاه مهار درونی و خودکارآمدی با اضطراب امتحان و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مراکز استعداد درخشان شهرکرد، نشریه: رویش روانشناسی: تابستان ۱۳۹۶، دوره ۶، شماره ۲
۱۰. کدیور، پروین (۱۳۸۲). نقش باورهای خودکارآمدی، خودگردانی و هوش در پیشرفت درسی دانش آموزان دبیرستانی، نشریه: مجله علوم تربیتی و روانشناسی: بهار و تابستان ۱۳۸۲، دوره ۱۰، شماره ۲-۱
۱۱. کوهی مفتخری اصفهانی، منصوره، محمودی، غلامرضا، گلشنی، فاطمه (۱۳۹۵). رابطه خودکارآمدی و سبک های دلبستگی با انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دبیرستانی دختر، نشریه: توانمند سازی کودکان استثنایی: بهار ۱۳۹۵، دوره ۷، شماره ۱۷
۱۲. محسنی، کریم (۱۳۸۵). رابطه بین جهت گیری ساختار کلاسی و خودکارآمدی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه، پایان نامه ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه
۱۳. مهندسی و علوم انسانی دانشگاه شیراز. سومین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان، دانشگاه علم و صنعت
۱۴. میر فرهادی، اکرم، فروغان، مهشید، محمدی، فرحناز، ۱۳۹۰، کیفیت زندگی سالمندان روستایی: مطالعه موردی: شهرستان دشتی استان بوشهر، مقاله پژوهشی برگرفته از پایاننامه، مجله سالمندی ایران، سال ششم، شماره بیستم.

15. Bekkers, R. (2001). The social desirability of social orientation. *American Psychology*, 46(50), 1076-
16. Cohen S., & Pressman, D.S. (2004). Does positive affect influence health? *Carnegie Mellon University. Psychological Bulletin* 2004 byt
17. *Educational research*, 90(6), 353-360.
18. Galla, B.M., Wood, J.J. (2012). Emotional self-efficacy moderates anxiety-related
19. Guo, J. M., & Bruning, R.H. (2010). *Educational psychology: Principles and Application*. Boston: Little, Brown
20. lead to success? *Psychological Bulletin*, 131, 803-855.

21. Lyubomirsky, S., King, L.A., & Diener, E. (2015). The benefits of frequent positive affect: Does happiness
22. Nie, Y., Lau, S., Liao, A.K. (2011). Role of academic self-efficacy in moderating the
23. Pajares, F., Valiante, G. (1997). Influence of self- efficacy on elementary students writing. *Journal of*
24. Peterson, C.H., Casillas, A., & Robbins, S.B. (2006). The student readiness inventory and the big five: examining social desirability and college academic performance. *Personality and Individual Differences*, 41(4), 663-673
25. Raisi M, Ahmari Tehran H, Heidari S, Jafarbegloo E, Abedini Z, Bathaie S. [Relationship between Spiritual Intelligence.Happiness and Academic Achievement in Students of Qom University of Medical Sciences]. *Iranian J Med Educ*. 2013;13(5):431-40
26. relation between task importance and test anxiety. *Learning and Individual Differences*,
27. Snyder, C.R., Loper, C. (2003). The will and the ways: development and validation of an individual differences measure of hope. *Journal of personality and social psychology*, 60, 570.
28. willis, J ames fetal (1990), *Explorations in microeconomics*, CAT publishing co, p99